

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 248/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Petrom Križanom, advokátom, Štefánikova trieda 2/3, Nitra, proti uzneseniu Okresného súdu Nové Zámky č. k. 4 Tp 1/2023 z 12. januára 2023 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 1 Tpo 6/2023 z 31. januára 2023 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) 11. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojich základných práv podľa čl. 47 ods. 4 a čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru uznesením Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4 Tp 1/2023 z 12. januára 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Tpo 6/2023 z 31. januára 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“), a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Navrhuje napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť a prikázať jeho neodkladné prepustenie z väzby na slobodu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre zločin prevádzачства podľa § 355 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. d) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona spáchaného formou spolupáchatelstva podľa § 20 Trestného zákona. Sťažovateľ je trestne stíhaný väzobne z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a), c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) a jeho väzba plynie od 20. októbra 2022.

3. Sťažovateľ požiadal 13. decembra 2022 o prepustenie z väzby na slobodu. O tejto jeho žiadosti bolo rozhodnuté napadnutým uznesením okresného súdu tak, že sa zamietá. Jeho sťažnosť proti napadnutému uzneseniu okresného súdu bola napadnutým uznesením krajského súdu zamietnutá ako nedôvodná.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že pri a po jeho vzatí do väzby nemal pomoc tlmočníka, pričom sám nevie ani čítať (1). Jeho obhajcovi, ktorý prevzal zastupovanie 29. novembra 2022, nebolo minimálne do 16. decembra 2022 umožnené nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu (2). Sťažovateľ ďalej vo všeobecnej rovine tvrdí, že v jeho prípade neexistuje žiaden väzobný dôvod (3). Navyše, okresný súd sa možnosťou nahradenia jeho väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka nezaoberal (4). Sťažovateľ taktiež tvrdí, že pri viacerých úkonoch bol ako tlmočník prítomný [REDACTED], ktorý nie je zapísaný v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov (5). A napokon, v ústavnej sťažnosti bližšie neoznačených zápisniciach podľa názoru sťažovateľa „nesedia časy ani dátumy“, keď napr. výsluch sťažovateľa mal trvať len 15 minút, a to vrátane tlmočenia z cudzieho jazyka (6).

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie sťažovateľových základných práv podľa ústavy a jeho práv podľa dohovoru pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, a to napadnutým uznesením okresného súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu:

6. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

7. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku

právomoci na jej prerokovanie (IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

8. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľ mal vo vzťahu k zákonnosti a ústavnosti jeho väzobného stíhania možnosť podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu a jeho postupu sťažnosť krajskému súdu, pričom túto možnosť aj využil a posúdenie jeho námietok tak bolo v právomoci krajského súdu.

9. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti tak nemá ústavný súd danú právomoc, a preto ju bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu:

10. Sťažovateľ v tejto časti ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj svojho základného práva na tlmočníka podľa čl. 47 ods. 4 ústavy a základného práva na obhajobu čl. 50 ods. 3 ústavy, svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 2 a 3 dohovoru a taktiež svojho práva na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru.

11. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté uznesenie krajského súdu predstavuje vyústenie jeho postupu, ako aj na skutočnosť, že sťažovateľ nevzniesol konkrétne námietky týkajúce sa výlučne postupu krajského súdu, ústavný súd sa pri posúdení ústavnosti namietaného zásahu do jeho práv zameria na samotné napadnuté uznesenie krajského súdu.

12. Ústavný súd stabilne judikuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (*mutatis mutandis* III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (I. ÚS 187/09, rozsudok vo veci Toth proti Rakúsku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85, bod 67).

13. Ústavný súd stabilne judikuje, že každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 115/07). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia (III. ÚS 271/07, I. ÚS 58/2017).

14. Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu

do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (III. ÚS 38/01, IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

15. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súd rozhodujúci o pozbavení slobody nemusí odpovedať na každý argument osoby pozbavenej slobody. Tento súd však nesmie ignorovať konkrétne skutočnosti namietané touto osobou, ktoré by mohli spochybníť existenciu podmienok „zákonnosti“ pozbavenia osobnej slobody (pozri rozsudok ESLP vo veci Ilijkov proti Bulharsku z 26. 7. 2001, sťažnosť č. 33977/96, bod 94). Každé pozbavenie osobnej slobody totiž musí sledovať účel ochrany jednotlivca pred svojvôľou (pozri rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci S., V. a A. proti Dánsku z 22. 10. 2018, sťažnosti č. 35553/12, č. 36678/12 a č. 36711/12, bod 74).

16. Pri riziku pokračovania v trestnej činnosti ako dôvodu väzby musí byť toto riziko hodnoverné a prijaté opatrenia primerané, to všetko s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (porov. rozsudok ESLP vo veci Clooth proti Belgicku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 12718/87, bod 40).

17. Ústavný súd ústavnú sťažnosť preskúmal s ohľadom na už uvedené východiská a dospel k záveru, že jej nemožno vyhovieť.

18. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta, že pri jeho vzatí do väzby a bezprostredne po ňom nemal pomoc tlmočníka a že sám nevie čítať (1), resp. že tlmočník prítomný pri jeho výsluchu k rozhodovaniu o vzatí do väzby v skutočnosti nebol zapísaný v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov (5).

19. Krajský súd k uvedeným námietkam konštatoval (s. 4 jeho uznesenia), že sťažovateľ pred sudkyňou pre prípravné konanie v prítomnosti tlmočníka [REDAKOVANÉ], prehlásil, že tlmočníkovi rozumie, a odpovedal na všetky položené otázky. Taktiež pred vyšetrovateľom 21. októbra 2022 (výsluch sťažovateľa a jeho vzatie do väzby, pozn.) vyhlásil, že súhlasí, aby prítomný tlmočník [REDAKOVANÉ] tlmočil otázky vyšetrovateľa a jeho výpoveď. Sťažovateľ sám k predmetnému trestnému činu uviedol, že (ako vodič sprievodného motorového vozidla, pozn.) bol riadený prostredníctvom mobilnej aplikácie takým spôsobom, aby sa vozidlo s prepravovanými osobami (dvadsať osôb, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi Slovenskej republiky a ani osobami s trvalým pobytom na tomto území, ale štátnymi príslušníkmi Sýrskej arabskej republiky bez platných cestovných dokladov a bez víz) vyhýbalo hliadkam polície.

20. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľovi v skutočnosti pomoc tlmočníka bola zabezpečená a že sťažovateľ sám potvrdil, že obom tlmočníkom rozumel a súhlasil s ich tlmočením. Navyše, sám, resp. prostredníctvom tlmočníkov uviedol skutočnosti k okolnostiam predmetnej trestnej činnosti.

21. V okolnostiach danej veci je potrebné taktiež pripomenúť, že sťažovateľ bol zadržaný priamo pri údajom prevádzachtve, preto aj jeho možnosť namietat' neporozumenie dôvodom jeho zadržania, resp. trestného stíhania je značne obmedzená (porov. rozsudok ESLP vo veci Dikme proti Turecku z 11. 7. 2000, sťažnosť č. 20869/92, bod 54).

22. Ústavný súd ďalej poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľ namieta prítomnosť tlmočníka, ktorý nie je zapísaný v zozname znalcov, tlmočníkov a prekladateľov a ktorý tlmočil jeho výsluch pred jeho vzatím do väzby, nenamieta však už tlmočníka, ktorý tlmočil jeho výsluch k žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, o ktorej rozhodovanie bolo predmetom napadnutého konania

pred okresným súdom a krajským súdom. Ďalej je v tejto súvislosti vhodné poukázať na skutočnosť, že § 28 ods. 3 Trestného poriadku umožňuje v prípade, že vec neznesie odklad, alebo v prípade nedosiahnuteľnosti zapísaných tlmočníkov pribrať aj tlmočníka mimo predmetného zoznamu.

23. Ďalej sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti namieta, že jeho obhajcovi nebolo umožnené nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu (2).

24. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že krajský súd na predmetnú námietku sťažovateľa neposkytol priamu odpoveď.

25. V takomto prípade je potrebné posúdiť, či túto námietku možno považovať za podstatnú, teda takú, ktorá mohla mať vplyv na samotné rozhodnutie krajského súdu.

26. Sťažovateľ tvrdí, že po prevzatí jeho zastupovania obhajcom 29. novembra 2022 orgány činné v trestnom konaní s týmto obhajcom vyše dva týždne nekomunikovali a že až 16. decembra 2022 bolo jeho obhajcovi umožnené nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu Úradu hraničnej a cudzineckej polície a do dňa podania ústavnej sťažnosti mu vôbec nebolo umožnené nahliadnuť do spisu na Okresnej prokuratúre Nové Zámky.

27. Ústavný súd konštatuje, že aj ak by uvedené tvrdenia sťažovateľa boli preukázané, sťažovateľ ústavnému súdu bližšie neobjasnil, aký dopad by mali na napadnuté uznesenie krajského súdu. Krajský súd totiž rozhodoval o sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, ktorým bola zamietnutá žiadosť sťažovateľa o jeho prepustenie z väzby na slobodu. Z predložených dokumentov (s. 1 nasl. napadnutého uznesenia okresného súdu) vyplýva, že sťažovateľ bol k svojej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu osobne vypočutý (v januári 2023, pozn.). Sťažovateľ pri tomto vypočutí uviedol, že to, čo vypovedal na polícii, nie je pravda, že hovoril v podstate iba výmenou za príslub nižšieho trestu. Pôvodne prišiel z [REDAKOVANÉ] na účel turistiky so svojím bratrancom. Ďalej uvádzal skutočnosti k svojmu príjmu, rodinným okolnostiam, ako aj okolnostiam zastavenia motorových vozidiel policajnou hliadkou 20. novembra 2022.

28. Z uvedeného je podľa ústavného súdu možné vyvodit' záver, že sťažovateľ mal reálnu možnosť uvádzať tvrdenia v prospech svojho prepustenia z väzby na slobodu, resp. aj proti samotnej dôvodnosti jeho trestného stíhania, čo v konečnom dôsledku aj reálne urobil. Preto aj prípadné ním tvrdené obmedzenia jeho práva na prístup k vyšetrovaciemu spisu by s ohľadom na už uvedené okolnosti a ním prezentované námietky nenadobudli intenzitu neústavného zásahu do jeho základných práv.

29. Sťažovateľ ďalej vo všeobecnosti, teda bez poukázania na konkrétne skutočnosti či závery krajského súdu namieta, že v jeho prípade neexistuje žiaden väzobný dôvod (3).

30. Krajský súd k existencii väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku odkázal na závery okresného súdu, ktorý uviedol, že sťažovateľ je sýrskej štátnej príslušnosti s trvalým pobytom v [REDAKOVANÉ]. Na území Slovenskej republiky nemá bydlisko a ani žiadne väzby. V [REDAKOVANÉ] má manželku, ktorá je tehotná. Je síce zamestnaný, avšak má dlhy a za skutok, za ktorý mu bolo vznesené obvinenie, mal dostať finančnú odmenu. Navyše, v predmetnom trestnom konaní mu hrozí uloženie vysokého trestu. Krajský súd ďalej nad rámec odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu doplnil, že v ďalšom konaní je potrebné preveriť samotnú totožnosť sťažovateľa, keďže sťažovateľ sa mal narodiť 1. januára (1997), podobne ako ďalších šesť

z dvadsiatich prevážaných osôb, ktoré sa taktiež mali narodiť 1. januára (rôzne roky). Krajský súd tiež poukázal na vnútorné rozpory vo výpovedi sťažovateľa, ktorý na jednej strane nevedel o nelegálnosti svojho konania, avšak na strane druhej vypovedal aj o skutočnostiach, ktoré jeho vedomosti o nelegálnosti konania nasvedčujú.

31. Ústavný súd s odkazom na uvedené závery krajského súdu konštatuje, že ani táto námietka sťažovateľa nespochybnila ústavnosť napadnutého uznesenia krajského súdu.

32. Sťažovateľ krajskému súdu taktiež vyčíta, že nereagoval na pochybenie okresného súdu, ktorý sa nezaoberal možnosťou nahradenia jeho väzby (4).

33. Krajský súd k uvedenému konštatoval (s. 5 jeho uznesenia), že okresný súd sa možnosťou nahradenia jeho väzby v odôvodnení svojho uznesenia zaoberal (poukázal o. i. na cudziu štátnu príslušnosť sťažovateľa, absenciu akýchkoľvek väzieb na Slovenskú republiku a jeho trvalý pobyt v [REDAKOVANÉ]), neobsiahol však rozhodnutie o nej vo výroku svojho uznesenia. Na nápravu danej situácie takýto výrok uviedol vo svojom sťažnostnom uznesení samotný krajský súd.

34. Z uvedeného sa ústavný súd presvedčil, že aj možnosť nahradenia väzby sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka bola v konaní pred okresným súdom a krajským súdom náležitým spôsobom preskúmaná.

35. Napokon sťažovateľ namieta, že v ústavnej sťažnosti bližšie neoznačených zápisniciach „nesedia časy ani dátumy“, keď napr. výsluch sťažovateľa mal trvať len 15 minút, a to vrátane tlmočenia z cudzieho jazyka (6).

36. Krajský súd k tejto námietke poukázal na skutočnosť (s. 3 jeho uznesenia), že 20. októbra 2022 bolo začaté trestné stíhanie a 21. októbra 2022 bolo vznesené obvinenie sťažovateľovi a dvom ďalším obvineným. Sťažovateľ bol obmedzený na osobnej slobode 20. októbra 2022 o 06.45 h, návrh na jeho vzatie do väzby bol podaný 21. októbra 2022 o 20.25 h a následne bol 22. októbra 2022 o 19.30 h ukončený jeho výsluch a sťažovateľ bol vzatý do väzby. Krajský súd uzavrel, že zákonné lehoty podľa § 86 ods. 1 a § 87 ods. 2 Trestného poriadku tak boli rešpektované.

37. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ časové súvislosti prezentované krajským súdom nijakým spôsobom nespochybnil a obmedzil sa na zopakovanej svojej argumentácie prezentovanej už v žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu. Odhliadnuc od uvedeného, ústavný súd dopĺňa, že sťažovateľ bližšie neobjasnil ani to, ako by prípadné pochybenia pri uvedení času v niektorých zápisniciach neprípustným spôsobom zasahovali do jeho základného práva na obhajobu, prípadne priamo do jeho základného práva na osobnú slobodu.

38. Na základe uvedeného sa ústavný súd presvedčil, že námietky sťažovateľa prezentované v jeho ústavnej sťažnosti nespochybnili ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, a teda ani ústavnosť zásahu do jeho osobnej slobody väzbou. Sťažovateľ mal pri žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu možnosť využiť pomoc tlmočníka a kvalifikovaného právneho zástupcu, za ktorých pomoci aktívne spochybňoval dôvodnosť samotného trestného stíhania, ako aj existenciu väzobných dôvodov.

39. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné túto časť ústavnej sťažnosti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

40. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu